

Kirándulás a tornai mészhegységekbe.

Irta: Fekete Lajos, erdőtanácsos és akadémiai tanár.

Mult évben a Kárpát egyesület „Keleti Kárpátok“ osztályának közgyűlése alkalmával egy kirándulásban vettem részt a híres szádélói völgyön át a falucskai barlanghoz, a midőn alkalmam nyílt e mészhegység egy kis részének erdészeti viszonyaival megismerkedni.

Nem emlékszem, hogy e viszonyokat szaklapunkban valaki megbeszélte volna, azért nem akarom elmulasztani, hogy számot adjak szakközönségünknek azon csekély tapasztalatokról is, melyeket egy turista kirándulás alkalmával nyertem.

Hogy a mi mészhegységeink kiméretlen használat által ép ugy elkopárosodnak, mint az erről híres Karsthegység, arról nyilvánvaló tanuságot tesz a Tornától északra fekvő, nyugatról keletre huzódó triázmészhegység, mely különben is hasonmása kicsinyben a Karstnak.

A lépések alatt dobogó fennsík debrökkel (töbrökkel) van behintve, melyek némelyike jelentékeny mennyiségű vizet fog fel gyors záporok alkalmával, de azt rövid idő alatt teljesen el is nyeli. A fennsíkon sziklatuskók hevernek elszórtan, köztük a legelő marha által elkoptatott, mészkávicssal kevert vörös márgaföld, itt-ott eltűnnek a sziklatuskók és pázsitos rétegeknek adnak helyet, másutt a legelő marha lekoptatta, víz és szél elhordta a földet, kötörmelékkal és kötuskókkal borított kopársággá változtatta a magaslatokat.

A patakok repedésszerű vad szorosokat vágtak a hegységen át, melyek oldalai most majd teljesen kopárok, jóllehet nem régiben a számos patkaszerű kiszögelléseken álló fák meglehetősen fedték és diszítették ez egymásra halmazott sziklákból álló vad meredélyeket. A községi erdőkben itt a fahiány már oly nagy, hogy a meredek sziklaoldalak patkáiról

életveszélylyel vágják le és eresztik a völgybe a nyomorúságosan felnőtt törzseket.

A tarvágások és a legeltetés által elpusztított kopár területek beerdősítése ép oly nehéz és költséges munka lenne, ha ugyan valaha ezen áldozat meghozására valaki vállalkoznék, mint a tulajdonképi Karston, sőt a klíma szárazsága miatt talán még nehezebb.

Pedig az ezen hegységet borított erdőknek felujtása nem is lett volna nehéz feladat. Ezt bizonyítja egy, Reinfuss jászói erdőmester barátom által elbeszélte eset. A nevezett korábban a gr. Zichy Ferraris szolgálatában állott, kinek a barkai határban ugyanezen mészkő hegységen elterülő bükkösét a fokozatosan felujtó vágás szabályai szerint igen szépen felujtotta, míg annak tőszomszédságában a község a maga erdejét egyszerűen tarra vágta, legelő marháját rábocsátotta s most a nem oly régen szép erdővel borított terület valódi kopár Karsttá van átváltozva, s benne a nép egy megélhetési eszközét, s az állam egy adóforrását veszítette el.

Ez csak egy eset a száz közül!

Általában tudva van, hogy a mészkövek elmállása által keletkezett és korhannyal kevert talajt a marha és birka könnyen lekaparja s a víz könnyen lemossa a lejtőkön, de hogy a szél oly könnyen elhordja, mint azt e vidéken a szántóvető emberek tapasztalják, ezt eddig nem tudtam. Beszéltek nekem, hogy azon év (1886.) tavaszán őszivetésüket a szél a völgylapályon földestől együtt elhordta, s ez nem valami rendkívüli eset, hanem gyakran ismétlődik.

Ezen tény hatalmas szózatként inti az erdőgazdát arra, hogy a mészkő talajon rendkívül gondosan bánják az erdővel, ily talaju oldalas helyeken óvakodják a tarvágástól, lehetőleg nyujtsa hosszúra a fokozatos felujtás tartamát, és szorosabban tiltsa meg a legelést, mint az agyagos talaju helyeken.

De a tényekben nyilvánuló ezen intést úgy látszik azok sem akarják megérteni, kiknek az akkor látottak naponként szemük előtt állanak. Ezt bizonyítja az itt elterjedt azon szokás, hogy a bükkösöket csak két vágásfokozatban szokták felujítani; az első vágás alkalmával a fák nagyobb részét kivesszük, úgy hogy sokkal kevesebb fa marad a téren, mint ezt az ugynevezett vetővágás (Dunkelschlag) megköveteli, a meghagyott magfákat azután, körülbelül 8 év múlva, szokták levágni. Ez korántsem mondható a talaj megvédése által követelt óvatos gazdálkodásnak.

Úgy látszik, hogy a bükkösöknek értékesebb fanemmel való vegyítésére sem fordítanak elég gondot e vidék erdősegeinek nagyobb részében.

Tisztelet és dicséret a kivételeknek!

A szádéli völgy regényes szorosán fel a völgy tágasabb s az oldalak lejtése szelidebb lesz. A gr. Zichy-féle erdőnek odanyuló része elég jó karban van, de a vágások kivitele itt sem felelt meg a czélszerű felujítás követelményeinek. Itt láttam ugyanis egy friss vágást, melyről a következő történetet beszélték el nekünk a helyszínen. A megelőző években bükkerdő állott itt, melyet az 1848-ik év táján tetemesen megritkítottak. A ritkított területet a felette lévő erdőben elszórtan álló jegenyefenyőfák magjukkal bevetették; úgy hogy az 1885/86-ik évi vágás előtt a területen jegenyefenyővel bőven kevert bükkcsemeték álltak a felujítónak rendelkezésére. Ezen jegenyefenyőcsemeték fenntartására a legnagyobb gondot kellett volna fordítani, mert általuk a felujított erdő értéke legalább is megkétszereződött volna. Az állófák óvatos és fokozatos kiszedése helyett azonban egyszerűen tarvágás alkalmaztatott a meglévő fiatalos illő kimélése nélkül, a mely fenyőcskéket a ledöntött fák össze nem zúztak s a munkások és fuvarosok össze nem gázoltak, azok a nap hevétől szen-

vedtek, fognak még szenvedni és megtizedeltetni. Hogy az elgázolt bükk fiatalos sarjai a hézagokat ki fogják pótolni, az nem elég vigasztalás.

Nem zárhatom be soraimat a nélkül, hogy a tornai mézhegység növényzetének faji gazdaságáról meg ne emlékezzem. Majd minden fa- és cserjenemet feltalálunk itt, melyek Magyarország dombos vidékein, elő- és középhegységeiben tenyésznek. Különösen feltűnt nekem a török meggy (*Prunus Machaleb L.*) nagy mennyisége, melyet — megvallom — e vidéken nem vártam volna.

Egyesületi közlemények.

(Az Országos Erdészeti Egyesület 1887. évi közgyűlésének jegyzőkönyve.)

(Folytatás és vége.)

Harmadik ülés.

1887. szeptember 19-én.

(A Kőrmöczbánya város tulajdonát képező József-gőzfűrészen a fűrésztelep és hozzátartozó faraktár megsemlélése után.)

Elnök: Utolsó határozatunkhoz képest, tanácskozásunkat itt fogjuk folytatni, az utolsó szakkérdés felett, melyet Szécsi Zsigmond tanár ur lesz szíves bevezetni s mely így szól: „Milyen alakban adjuk át a fenyőfaanyagot a fűrészüzlet-tulajdonosoknak és mely vastagsági határig dolgozhatják fel a fűrészmalomok a fenyő fát?”

Szécsi Zsigmond: (A jelen füzet elején közölt értekezés előadása után.)

Ezen utóbbi feltevést saját tapasztalatomból ugyan nem erősíthetem meg, de sok szaktársamtól hallottam, kik ily viszonyok között dolgoznak, hogy helyes. Mindenesetre kivá-